

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A porosz középiskolák mai állapota.

Köpke, v. b. t. t., a porosz kultuszminiszteriumban (egyik szerkesztője a *Monatschrift für höhere Schulen* c. előkelő pädagogiai folyóiratnak) a porosz képviselőház költségvetési tárgyalásai alkalmából a kormány nevében válaszolt az elhangzott beszédekre. E beszéd képét adja a porosz középiskolák mai állapotának s a már megvalósított reformoknak. Ezért érdekesnek tartjuk «Das humanistische Gymnasium» 1909. II., III. és IV. füzete nyomán kivonatossan közölni.

Irányadó ma az iskolák adminisztrációjában az 1900. nov. 26. császári rendelet, melyet az elhunyt *Althoff* az iskolák *magna chartájának* nevezett. Ami az iskolák egyenjogúsítását illeti, azt teljesen keresztülvitték, a *teológiai* tanulmányokat kivéve. Érdekes a kimutatás arról, hogy a porosz egyetemeken százalékok szerint miképen oszlanak meg a különféle középiskolákból jövő növendékek. Volt 5211 jogász; ebből 85% gimnáziumot, 11% reálgimnáziumot és 4% reált végzett. Orvosnövendék volt 2546; ebből gimnáziumot 83%, reálgimnáziumot 13% és reált 4% végzett. A bölcsészeti szakon 9141 volt; 70% gimn., 17% reálgimn. és 17% reált végzett. A középiskolák megoszlása a következő: 372 gimnázium, 163 reálgimnázium és 246 főreáliskola. Míg az összes középiskolák 1900-tól 1908-ig 25%-kal növekedtek, addig a gimnáziumok csak 5%-kal, a reálgimnáziumok 68%-kal és a reáliskolák 4%-kal. A kis városok még mindig ragaszkodnak a gimnáziumhoz és reáliskolává való átalakításuk ellen tiltakoznak. (Látjuk ebből a statisztikából is, hogy a reálgimnáziumok milyen szépen fejlődnek, holott az 1891-iki konferencián végezni akartak vele. *Paulsen* mennyire védi még létjogosultságukat a «Geschichte der höheren Schulen in Preussen» című művében. — Ref.)

Minden iskolának meg kell őriznie sajátos jellegét. Az 1909. jan. 29-én kelt érettségi szabályzat szerint a tanuló akár a *franciából*, akár az *angolból* tehet vizsgálatot.

A külföldi nyelvmesterünk (assistens) száma: 50 francia, 7 angol, 8 amerikai.

Német assistens van: Franciaországban 14, Angliában 2, Amerikában 8.

Görög nyelv helyett *angolt* (IV–VI-ig) 34 állami és 34 városi gimnáziumban tanulnak; a *felső* fokon nem engedhető meg. Mert milyen is legyen ezeknek érettségi vizsgálata? Reálgimn. jellegű? Ehhez kevés a mathezis és fizikai ismeret. Gimnáziumi sem. Itt csak az segítene, hogyha elegendő számú tanuló jelentkezik, reálgimn.

párhuzamos osztályokat rendeznének be. Ki van zárva gimnázium görög nyelv nélkül; ez *contradictio in adiecto*.

Szól az ú. n. *szabadabb mozgásról* (*Bewegungsfreiheit*), amelynek különösen ott van jogosultsága, ahol csak egy középiskola van; azonkívül bizonyos átmenetet létesít a középiskola megkötött tanulmányai és az egyetem között. De ennek sohasem szabad oda vezetni, hogy a *normális* tantervet elnyomja. A cél az: egyes tanulóknak individuális képzését elősegíteni. Az érettségi vizsgálati követelmények is számolnak ezzel.

A *biológia* tanítása 531 iskola közül 89-ben van bevezetve (17%). Remélhetőleg be fog válni. *Túlbulzagalom és ügyetlenség* itt csak veszelés lehet.

Ami az *alkotmánytan* tanítását illeti, arra nézve azt mondja szóló, hogy az iskola feladata csak az lehet, hogy az alkalmas tárgyakban tisztára tárgyi, a tanuló felfogásához mért tanításokat nyújtunk, amelyek a leendő polgárnak megfelelő alapot nyújtsanak, többet nem. Ezt pedig a tanterv már eddig is hangsúlyozta.

Tervebe vannak véve az egyetemeken, különösen *nem* jogászok részére rövid felolvasások *államtudományról* és *közgazdaságról*. Ez a leendő tanároknak mindenesetre igen nagy segítségére lesz. Nem lehet szó arról, hogy ez mint külön tárgy szerepeljen az iskolában. Honnan vegye az ember az időt hozzá? Nem tehetünk úgy, mint az öreg *Wrangel* mondta egy látogatása alkalmával: «A napnak 24 órája van és ha az kevés, vegyék hozzá az éjjelt».

Ami az ú. n. *rövid órákat* illeti, azok meg vannak engedve; a kísérletek kielégítőek, a dolog menni fog. De ez csak szükségből engedhető meg nagy városokban.

A *sexualis* felvilágosításra nézve azt mondja, hogy ezt különbözőképen fogják fel; egyik *etikai* természetű figyelmeztetéseket ért alatta, mások *fiziológiai* természetű tanításra gondolnak. Abban mindenki egyetért: *Maxima debetur puero reverentia*. Szól először az *etikai* természetű oktatásról, mely különösen a vallástani német nyelvi és történelmi oktatáshoz fűződhetik.

A *fiziológiai* oldalára nézve azt mondja, hogy a *sexualis* felvilágosítás első sorban a *szülői* ház kötelessége. Az iskola óvakodjék ilyen kényes tárgytól, különösen az *osztálytanításban*. Az *anthropologia* tanításában nem szabad ilyesmire kitérni, mert ez etikailag csak árthat az ifjúságnak. Ahol ezt megkísérelték, ott a szülők tiltakoztak ellene. Ezzel a kérdés le van tárgyalva.

Kérdés, hogy célszerű-e a távozó ifjúságot megfelelő utasításokkal ellátni? Erre a tanításra is a *szülői* ház jóváhagyása kikérendő. Másodsor kell, hogy aki e felvilágosításokat megadja, tapintatosan tegye. Ime, ez közbe csak beszédének rövid kivonata, mely egyuttal képét adja a porosz középiskoláknak a császár által kezdeményezett nagy reform végrehajtása után.

A vitában többen is fölszóltak, s bár beszédek sokkal szakszerűbbek, mint a nálunk fölhangozó megjegyzések, mégis *Köpke*, mint vérbeli pädagogus, s a kultuszminiszteriumban a középiskolák vezetője, leghívebben festi a porosz középiskolák mai állapotát.

E. G.